

угод, які були ратифіковані Україною (наприклад, Гаазька конвенція про колізії законів стосовно форми заповідальних розпоряджень 1961 р.).

В рамках руху України до лав Європейського союзу застосування Регламенту у своєму законодавстві є неминучим через його обов'язковість у застосуванні. Це, безперечно є позитивним моментом для нашої правової системи, адже інститут транскордонного правонаступництва не є надто розвиненим в нашій країні в силу її відносної ізольованості від таких могутніх політично-економічних об'єднань як ЄС.

Тому, незважаючи на майбутню довгу трансформацію України як держави-учасниці ЄС вважаю за необхідне якомога скоріше інтегрувати до вітчизняної законодавчої бази такі значущі документи, як Регламент, для активного розвитку вітчизняного законодавства.

Література:

1. Слабошицька У.О. Система колізійних норм Риму IV: Основні положення Регламенту (ЄС) №650/2012 // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – № 34 с. 107 – 111
2. Sucessionand Wills // European Commission`s official web-site [Electronicresource]. – 2016. – Access mode: http://ec.europa.eu/justice/civil/familymatters/successions/index_en.htmTitlefromthes creen.Archive.

Гель Інна Валентинівна,

*студентка 3-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Некім К.Г.*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОВІТУ З УМОВОЮ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день інститут спадкування за заповітом є досить актуальним у сучасних реаліях. Коли людина помирає, вона перестає існувати фізично, але це не означає, що припиняються абсолютно всі її права і обов'язки. І саме для того, щоб ці права і обов'язки перейшли до іншої особи існує вказаний інститут.

Відповідно до ст. 1242 ЦК заповідач може обумовити виникнення права на спадкування у особи, яка призначена у заповіті, наявністю певної умови, як пов'язаної, так і не пов'язаної з її поведінкою (наявність інших спадкоємців, проживання у певному місці, народження дитини, здобуття освіти тощо) [1,с.287]. Тобто питання чи отримає спадкоємець спадщину залежатиме від

настання певної події або дій, які повинна вчинити особа. Взагалі заповіт з умовою був відомий ще римському приватному праву. У римському приватному праві дозволялося призначати спадкоємця з певною умовою, але вона повинна була бути відкладальною. У багатьох країнах (таких як Франція, Німеччина, Іспанія) у законі закріплена можливість осіб зазначити у заповіті обов'язкові умови набуття спадщини спадкоємцем [3, с. 62].

У юридичній літературі загальноприйнятою є позиція згідно якої для виникнення правовідносин за заповітом необхідними є: складання заповіту, відкриття спадщини і її прийняття. У свою чергу у заповіті з умовою необхідною є також існування певної умови, зазначеної у заповіті. Вказана умова повинна бути: 1) здійсненою, 2) правомірною, 3) визначеною за змістом. Щодо правомірності умови, то вона впливає з ч. 2 ст. 1242 ЦК, яка зазначає, що умова є нікчемною, якщо вона суперечить закону або моральним засадам суспільства. Здійсненість умови означає те, що вона може бути фактично виконана спадкоємцем. Якщо умова не є здійсненою, то вважається що вона не зазначена в заповіті. Також умова має бути визначена за змістом, тобто вона повинна чітко, конкретно встановлювати дії, які повинен вчинити спадкоємець для отримання заповіту [4, с. 16].

Щодо відповідності умов моральним засадам суспільства, то для визначення цих засад потрібно звернутися до Закону України «Про захист суспільної моралі», в якому у ст. 1 надається визначення поняття суспільної моралі як системи етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість [2, с.1]. Тобто моральні засади суспільства є оцінною категорією і факт того, що умови суперечать цим засадам повинен бути встановлений судом.

Щодо проблем даного інституту, то однією з таких є те, що встановлення у заповіті певних умов може певним чином обмежувати права спадкоємця. Для прикладу можна навести умови про народження дитини від певної особи, або проживання у певному місці. Взагалі можливість народження дитини може залежати від біологічних можливостей матері. У свою чергу законодавством не передбачена можливість оспорювати умови вказані у заповіті, для того щоб визнати їх недійсними. Також певні умови потребують значного часу для їх виконання (наприклад те ж саме народження дитини, або закінчення навчального закладу). У цих випадках спадкоємець перетворюється на пасивного спостерігача, і не може жодним чином прискорити процес. Це є перепорою у виконанні волі спадкодавця.

У спадкоємців можуть виникнути труднощі при тлумаченні певних обставин, з якими заповідач пов'язує виникнення права на спадкування. У

цьому випадку спадкоємцю може допомогти нотаріус, який повинен чітко роз'яснити події які повинні відбутися і дії які має вчинити особа. У разі спору між спадкоємцями щодо змісту умов заповіту, тлумачення відбувається за правилами ст. 213 ЦК, яка містить загальні правила тлумачення змісту правочину.

Заповіт з умовою варто відрізняти від інших розпоряджень спадкодавця, а саме від заповідального відказу. Різниця полягає у тому, що при заповідальному відказі на спадкоємця покладається обов'язок вчинити певні дії майнового характеру на користь третьої особи – відказоодержувача, і тому між ними виникають зобов'язальні правовідносини. А заповіт з умовою впливає на виникнення в спадкоємця права на спадкування, і пов'язує його з настанням певних умов.

Отже, інститут спадкування за заповітом з умовою існує досить тривалий час у цивільному праві України, але детальної законодавчої регламентації він не отримав. Перш за все слід звернути увагу на обмеження волі спадкодавця, які можуть виникнути при виконанні умов зазначених у заповіті. Для вирішення проблемних питань слід внести зміни до цивільного законодавства, для того щоб урегулювати проблемні питання і уникнути суперечностей які виникають під час спадкування за заповітом з умовою.

Література:

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 01 вересня 2016 року: Офіц. текст. – К.: Алерта, 2016. – 306 с.
2. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003 №1296-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>
3. Заїка Ю. О. Виникнення та становлення заповіту з умовою у вітчизняному спадковому законодавстві / Ю. О. Заїка // Приватне право і підприємництво. – 2015. – Вип. 14. – С. 62-66.
4. Кухарєв О.Є. Заповіт з умовою: окремі питання правозастосування / О.Є. Кухарєв// Юридичний Радник. – 2015. – Вип.1. – С. 14-20